

กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ทางเลือกใหม่ สำหรับการแก้ไขปัญหาหนี้ของเกษตรกรไทย

โดย นางสาวพัรต์ณิ ยะปะนัน
นิตกร ๓ กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย

สืบเนื่องจากกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร โดยเกษตรกรที่เป็นสมาชิกมูลนิธิเกษตรกรไทย จำนวน ๓,๖๖๕ ราย ที่ได้รับการช่วยเหลือโดยการงดคิดดอกเบี้ยปรับ เป็นระยะเวลา ๑ ปี ฤดูการผลิต

กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรได้ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร พ.ศ. ๒๕๔๒ ทำให้เกิดปรากฏการณ์ใหม่ขึ้นในสังคมไทย โดยเฉพาะในภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพของคนส่วนใหญ่ในประเทศ คือการรับรู้ถึงความสำคัญและประโยชน์ของกฎหมายฉบับนี้ของพี่น้องเกษตรกรในฐานะที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศสำหรับหลักการและเหตุผลในการจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรขึ้นนั้น ก็เพื่อให้เกษตรกรมีโอกาสได้รับการสนับสนุนทางการเงินสำหรับเพื่อนำไปแก้ปัญหาหนี้เดิมของเกษตรกรที่เป็นหนี้นอกระบบซึ่งเป็นรากเหง้าของปัญหาที่ทำให้เกษตรกรเหล่านั้นไม่สามารถดำรงชีพในด้านเกษตรกรรมได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

นโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ส่งเสริมสหกรณ์

๑. ให้พักการชำระหนี้ของเกษตรกรในส่วนหนี้เงินกู้ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ หนี้ ธกส. และหนี้ ธกส. เป็นระยะเวลา ๕ ปี ในระหว่างการชำระหนี้ต้องไม่คิดดอกเบี้ยปรับ และค่าบริการ

๒. ให้ลดดอกเบี้ยเงินกู้ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ทุกสัญญา เหลือ ๐ - ๒ % ต่อปี

๓. ให้งดเว้นการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับสหกรณ์การเกษตร

๔. ให้ภาคราชการอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ และให้ความเป็นอิสระ ในการดำเนินการของสหกรณ์ การให้คำแนะนำ ตรวจสอบ ทางการเงิน การบัญชี ให้มีประสิทธิภาพ และให้สหกรณ์สามารถปิดบัญชีได้ ปัจจุบันทุกปี

สาระสำคัญของ พ.ร.บ. กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร พ.ศ. ๒๕๔๒

- จัดตั้งกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรเป็นนิติบุคคล
- ตั้งคณะกรรมการกองทุนและกรรมการบริหารกองทุนเพื่อมาบริหาร

* ที่มา : หนังสือเนชั่นสุดสัปดาห์ ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๖๔๘ วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ และ www.rakbankerd.com.

- ให้มีที่ตั้งสำนักงานกองทุน สำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงเทพฯ และมีสำนักงานสาขาตามทีละคณะกรรมการบริหารเห็นสมควร

- ให้มีคณะกรรมการชั่วคราวดำเนินการไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการเลือกตั้งผู้แทนเกษตรกร

- ให้มีการขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกรเป็นสมาชิกกองทุนจึงสามารถขอรับการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรได้โดยจัดทำแผนหรือโครงการ

วัตถุประสงค์ที่สำคัญ

- ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาในเรื่อง ดังนี้

๑. การฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพเกษตรกรรวมของเกษตรกร

๒. การพัฒนาการรวมกลุ่มของเกษตรกร

๓. การพัฒนาความรู้ในด้านเกษตรกรรมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม

- โดยมีเป้าหมายและทิศทางที่สำคัญ ดังนี้

๑. การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร

๒. ความเข้มแข็งขององค์กรเกษตรกรในการพึ่งพาตนเองและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

คุณสมบัติของเกษตรกรที่จะขอเป็นสมาชิกองค์กรกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร มีดังนี้

๑. ต้องเป็น “เกษตรกร” ตาม พ.ร.บ. กองทุนฟื้นฟูฯ กล่าวคือ

“เกษตรกร” หมายถึง บุคคลธรรมดาซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก

และคำว่า “เกษตรกรรม” นั้นหมายความว่า การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การจับสัตว์น้ำ การใช้และบำรุงรักษาทรัพยากรจากดิน น้ำ และป่าไม้อย่างยั่งยืน และให้หมายความรวมถึงการสร้างมูลค่าเพิ่ม การแปรรูป การจำหน่าย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ

การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การจับสัตว์น้ำ การใช้และบำรุงรักษาทรัพยากรจากดิน น้ำ และป่าไม้อย่างยั่งยืน

๒. เกษตรกรจะเป็นสมาชิกองค์กรเกษตรกรในขณะเดียวกันได้เพียงแห่งเดียว

๓. เกษตรกรจะต้องเป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้ว

ประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร

๑. ได้รับการบริการทางด้านสินเชื่อในอัตราดอกเบี้ยต่ำ

๒. มีสิทธิเลือกผู้แทนเกษตรกรเข้าไปบริหารกองทุนฯ

๓. มีโอกาสเสนอความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย

๔. รัฐสามารถจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่ซ้ำซ้อนอย่างทั่วถึง

๕. องค์กรเกษตรกรจะมีความเข้มแข็ง

๖. มีระบบส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรเกษตรกร ที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในการปรับโครงสร้างใหม่ โดยได้รับการบริการจากศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรระดับอำเภอ

ลูกหนี้และชนิดของหนี้ของเกษตรกร

จากข้อมูลของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๒ ระบุว่าเกษตรกรที่เป็นลูกหนี้ จำนวน ๔,๘๘๐,๐๐๐ ครัวเรือน ที่อยู่ในระบบการบริการสินเชื่อทั้งเป็นรายบุคคลและผ่านสถาบันเกษตรกร

ประเภทเงินกู้เกษตรกรรายคน

๑. เงินกู้ระยะสั้นเพื่อการผลิต ข้าราชการ ๑๒ เดือน กรณีพิเศษ ขยายไม่เกิน ๑๘ เดือน
๒. เงินกู้อะหว่างรอการขายผลผลิต ข้าราชการ ภายใน ๖ เดือน
๓. เงินกู้ระยะปานกลาง ข้าราชการ ภายใน ๓ ปี กรณีพิเศษ ขยายไม่เกิน ๕ ปี
๔. เงินกู้เครดิตเงินสด กู้เพื่อการผลิต ข้าราชการ ไม่เกิน ๕ ปี
๕. กู้ระยะยาวเพื่อชำระหนี้สินเดิม ข้าราชการ ๑๐ ปี กรณีพิเศษขยายได้ ๑๒ ปี
๖. กู้ระยะยาวเพื่อการเกษตร ข้าราชการ คื่น ๑๕ ปี ขยายได้ไม่เกิน ๒๐ ปี

ขั้นตอนการฟื้นฟู

๑. การรับขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกร

- (๑) กลุ่มเกษตรกรยื่นคำขอขึ้นทะเบียน ต่อสำนักงานกองทุนหรือสำนักงานสาขา
- (๒) สำนักงานกองทุนหรือสำนักงาน สาขาทดสอบคุณสมบัติของผู้ยื่นขอจดทะเบียน เบื้องต้น
- (๓) บันทึกและตรวจสอบความซ้ำซ้อน ของข้อมูลสมาชิกในกลุ่มที่ยื่นขอจดทะเบียน จากนั้นรวบรวมเพื่อนำเข้าพิจารณาใน คณะอนุกรรมการระดับจังหวัด และมอบ สำนักงานกองทุนจังหวัดเพื่อดำเนินการประสาน กลุ่มเกษตรกรต่อไป
- (๔) คณะอนุกรรมการระดับจังหวัด พิจารณานุมัติรับขึ้นทะเบียนขององค์กรเกษตร และพัฒนาเกษตรกร แล้วแจ้งไปยังสำนักงาน ส่วนกลางเพื่อนำแจ้งให้คณะกรรมการบริหาร ทราบ
- (๕) ในกรณีมีปัญหาไม่อนุมัติการขึ้น ทะเบียน ให้คณะอนุกรรมการระดับจังหวัดแจ้ง ให้ผู้ช่วยนายทะเบียน (หัวหน้าสำนักงานสาขา) แจ้งให้องค์กรเกษตรกรทราบ ภายใน ๓๐ วัน

และองค์กรเกษตรกรจะต้องยื่นขออุทธรณ์ต่อ คณะกรรมการบริหาร ภายใน ๓๐ วัน และคณะกรรมการบริหารทำการวินิจฉัย ภายใน ๓๐ วัน

๒. การพัฒนายุทธศาสตร์ในการฟื้นฟูและ พัฒนาเกษตรกรระดับจังหวัด

ขั้นตอนการดำเนินงาน

- (๑) สำนักงานกองทุนจังหวัดสร้างความเข้าใจเรื่องกองทุนกับองค์กรเกษตรกรและ เครือข่ายองค์กรเกษตรกรในระดับจังหวัด
- (๒) สำนักงานกองทุนจังหวัดร่วมกับ องค์กรเกษตรกรและเครือข่ายองค์กรเกษตรกร ในระดับจังหวัดจัดการประชุมและสัมมนาเพื่อ กำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การฟื้นฟูและ พัฒนารวมทั้ง “คณะอนุกรรมการจังหวัด” ต้อง มีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณาแผนและ โครงการขององค์กรเกษตรกร และหน้าที่อื่น ๆ ตามระเบียบคณะกรรมการฯ ว่าด้วยการกระจาย อำนาจการบริหาร
- (๓) คณะอนุกรรมการจังหวัดในภาค เดียวกัน มีการพัฒนายุทธศาสตร์ร่วมกันของ ภาคเพื่อฟื้นฟูและพัฒนาโดยประสานกับ “คณะอนุกรรมการระดับภาค” เพื่อความ ร่วมมือและช่วยเหลือในการสนับสนุนแผน โครงการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ทั้งในระดับ จังหวัดและภาคเพื่อนำเสนอสำนักงานกองทุน คณะกรรมการบริหารหรือคณะกรรมการกองทุน ต่อไป

๓. การเตรียมการพัฒนาเพื่อจัดทำแผนและ โครงการฟื้นฟู

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กร เกษตรกรสามารถเสนอแผนและดำเนินการตาม โครงการได้ตรงตามวัตถุประสงค์และมี

ประสิทธิภาพ จึงควรจัดให้มีกระบวนการเตรียมการพัฒนาโครงการโดยดำเนินการดังนี้

(๑) จัดประชุมชี้แจงและอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการให้แก่ผู้นำองค์กรเกษตรกร เพื่อให้เกิดความเข้าใจขั้นตอนและวิธีการจัดทำแผนและโครงการให้เป็นไปตามระเบียบและเงื่อนไขของกองทุน

(๒) จัดประชุมเสวนาองค์กรเกษตรกรเพื่อพัฒนาศักยภาพของสถาบันเกษตรกรในทุกด้านรวมทั้งสนับสนุนความรู้ในการประกอบอาชีพ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเสนอขอรับเงินสนับสนุน

๔. การขอรับการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร

ก. ขั้นตอนการดำเนินงาน

(๑) องค์กรเกษตรกรที่ได้รับการขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกร ยื่นเสนอแผนและโครงการต่อสำนักงานจังหวัด

(๒) สำนักงานจังหวัดรวบรวมโครงการดำเนินการพิจารณาถ่วงดุล โดยตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ยื่นเสนอแผนและโครงการรวมทั้งศึกษาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ

(๓) คณะอนุกรรมการจังหวัดพิจารณาแผนและโครงการตามที่ได้รับมอบอำนาจจากคณะกรรมการบริหาร

(๔) เมื่อคณะอนุกรรมการจังหวัดพิจารณาอนุมัติแล้ว ส่งเรื่องให้เลขาธิการและคณะกรรมการบริหารให้ความเห็นชอบอนุมัติให้การสนับสนุน

(๕) กรณีไม่สามารถพิจารณาอนุมัติ คณะอนุกรรมการจังหวัดมอบหมายให้สำนักงานจังหวัด ส่งเอกสารแจ้งผลพร้อมเหตุผลให้องค์กรเกษตรกรทราบ กรณีที่องค์กรเกษตรกรประสงค์ยื่นอุทธรณ์ให้ยื่นต่อเลขาธิการกองทุนและคณะกรรมการบริหาร เพื่อพิจารณาต่อไป

ข. การลงนามในสัญญาสนับสนุนโครงการ

- เมื่อองค์กรเกษตรกรได้รับการอนุมัติโครงการให้แจ้งผล เพื่อนัดหมายการทำสัญญากู้ยืมและรับการสนับสนุน

- ผู้ลงนามในสัญญา ประกอบด้วย

(๑) ผู้แทนองค์กรเกษตรกรไม่น้อยกว่า ๓ คน ลงนามในฐานะผู้กู้และผู้รับการสนับสนุน

(๒) ผู้ได้รับมอบอำนาจให้เป็นผู้ลงนามในนามของกองทุนลงนามในฐานะผู้ให้กู้และผู้ให้การสนับสนุน

(๓) ให้กรรมการในคณะอนุกรรมการจังหวัดอีก ๒ คน ลงนามในฐานะพยาน

- สถานที่ลงนามสัญญาให้เป็นไปตามที่สำนักงานกองทุนกำหนด

ค. การจ่ายเงินและการชำระคืนเงิน

ต้นและอัตราค่าบริการ

การจัดสรรเงินกองทุน ให้แก่องค์กรเกษตรกร จัดแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

(๑) เงินอุดหนุนประเภทไม่ต้องใช้คืน อาทิ เงินช่วยเหลือเพื่อการฝึกอบรม

(๒) เงินกู้ที่ต้องใช้คืน ตามระเบียบของกองทุนฯ

การชำระคืนเงินต้น และอัตราดอกเบี้ย

(๑) กรณีอุดหนุนประเภทไม่ต้องใช้คืน เป็นการให้เปล่าเพื่อการพัฒนาศักยภาพขององค์กรเกษตรกร และสมาชิก

(๒) กรณีเงินกู้ที่ต้องใช้คืน ให้ผู้ขอกู้ชำระหนี้เงินกู้แก่กองทุนฯ เข้าบัญชีเงินกู้ของกองทุนฟื้นฟูฯ จังหวัด ... โดยชำระผ่านระบบบริการของธนาคาร ตามเงื่อนไขที่กองทุนฯ กำหนด

การเปิดบัญชีเงินกองทุนขององค์กรเกษตรกร

(๑) ชื่อบัญชี “บัญชีเงินอุดหนุน
กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรของ....”

(๒) ชื่อบัญชี “บัญชีเงินให้กู้ยืม
กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรของ....”

๕. การติดตามผลการดำเนินงาน

เพื่อให้การใช้เงินเป็นไปตาม
วัตถุประสงค์ของกองทุน จึงกำหนดให้มีการ
ติดตามประเมินผลการดำเนินงานขององค์กร
โดยดำเนินการ ดังนี้

๑) คณะอนุกรรมการจังหวัด ออกเยี่ยม
เยี่ยมกลุ่มเกษตรกรและหาทางสนับสนุน
ส่งเสริมเกษตรกร โดยการร่วมมือกับภาคีต่าง ๆ
ในจังหวัด

๒) คณะอนุกรรมการตามข้อ ๑)
มีหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำแก่องค์กรเกษตรกร
เพื่อให้ดำเนินตามแผนและโครงการเป็นไปอย่าง
มีประสิทธิภาพ

๓) คณะกรรมการองค์กรเกษตรกรมี
หน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำรายงาน
ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนและ
โครงการ ตามแบบที่คณะกรรมการบริหาร
กำหนด

๖. การติดตามประเมินผล

ให้สำนักงานกองทุนจังหวัดทำหน้าที่
ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของ
องค์กรเกษตรกร และจัดทำรายงานเพื่อนำเสนอ
เลขาธิการสำนักงานกองทุนหรือ คณะกรรมการ
บริหารต่อไป

๗. การประสานความร่วมมือและขยายผลการ ดำเนินงาน

ให้มีการประสานความร่วมมือกับ
หน่วยงานและแหล่งทุนต่าง ๆ ในท้องที่ ที่มี
วัตถุประสงค์ใกล้เคียงกันเพื่อเชื่อมโยงและพัฒนา
ศักยภาพของเกษตรกร โดยมีการประสานความ
ร่วมมือในเรื่องความสำคัญดังนี้

(๑) การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้าน
ความรู้ ความสามารถในการผลิตและการจัดการ

(๒) การพัฒนารูทกิจจากภาคการผลิต
สู่ผู้ประกอบการอย่างมีรากฐานและมีจุดแข็ง
ในการผลิต

(๓) การเชื่อมโยงการอยู่ร่วมกันของ
เกษตรกรกับธรรมชาติ ในการที่จะฟื้นฟูชีวิตและ
ธรรมชาติไปอย่างพร้อมเพรียงกัน

(๔) ประสานกับภาคธุรกิจรายย่อยที่
เอื้ออำนวยต่อการเติบโตของภาคการเกษตรแบบ
ยั่งยืนสู่การผลิตเพื่อขยายตลาดทั้งภายในและ
ภายนอก

